

מערך שיעור כיתה ה'

יום יסוד הכנסת – דמוקרטיה

דרך העיסוק בחגה של הכנסת נלמד על בית המחוקקים הישראלי, ועל מושג הדמוקרטיה והערכים שהיא מבוססת עליהם.

- יום הולדת לכנסת – השם 'כנסת' ומקורותיו, הכרות עם מוסד הכנסת.
- דמוקרטיה – שלטון העם, וביטוייו.

שיעור ראשון – כנסת ישראל

1. פתיחה – ט"ו בשבט הוא יום יסוד הכנסת, בית המחוקקים של ישראל.

2. ניתוח מילולי

- אילו מילים מזכירה המילה כנסת? מאיזה שורש היא באה? (שורש כ.נ.ס. כנס, כניסה, בית כנסת)
- מה הקשר בין המילים הללו לכנסת? (כנסת היא מקום התכנסות, כניסה דרך להתכנס להיות עם)

3. מסכת אבות (טקסט ושאלות)

מסכת אבות פרק א

א,א משה קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה. והן אמרו שלושה דברים: היו מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סייג לתורה.

- כמה שלבים עברה התורה מסיני ועד אנשי כנסת גדולה?
- את מי ממשיכים אנשי כנסת גדולה?

4. כנסת גדולה (טקסט ושאלות)

כנסת הגדולה הוא שמו של המוסד העליון של חכמי ישראל בימי בית המקדש השני. באופן כללי מדובר באסיפת עם שהתכנסה בחצר בית המקדש ודנה בשאלות תחיקה, בעיות יסוד של העם ובהכרעות דחופות לשעת חירום, בדומה לאסיפות העם בפוליס היווני. בראש כנסת הגדולה עמד עזרא הסופר ששימש גם ככהן גדול. על אנשיה נמנו גם אחרוני הנביאים בישראל: חגי, זכריה ומלאכי, וכן מרדכי היהודי הידוע ממגילת אסתר. (על-פי בבלי מגילה יז ע"ב, עם ייסודה היו חברים בכנסת הגדולה 120 ראשי חכמי ישראל)

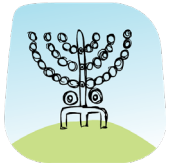
- מתי פעלה הכנסת הגדולה?
- מי היו מנהיגי הכנסת הגדולה?
- כמה חברים היו בכנסת הגדולה? ומה מאפיין אותם?
- מה היו תפקדי הכנסת הגדולה?

5. כנסת ישראל היום (טקסט ושאלות)

הכנסת היא בית הנבחרים של מדינת ישראל ולה ארבעה תפקידים עיקריים: סמכות בלעדית לחקיקה, פיקוח על עבודת הממשלה, בחירת נשיא המדינה ומבקר המדינה, ודיון בענייני המדינה באמצעות ועדות הכנסת ועבודת המליאה. (מתוך אתר ממשלת ישראל)

- מהי הכנסת?
- מה הם תפקידיה של הכנסת?
- במה דומה ובמה שונה הכנסת היום מהכנסת הגדולה?

6. יסוד הכנסת (טקסטים ושאלות)

בכ"ד בטבת תש"ט (25 בינואר 1949) התקיימו בפעם הראשונה הבחירות לכנסת, שבהקמתה נקראה האספה המכוננת. בט"ו בשבט תש"ט (14 בפברואר 1949), ראש השנה לאילנות, התקיימה בירושלים, בבניין הסוכנות היהודית, הישיבה הראשונה של האספה המכוננת. רוב הנבחרים הגיעו לירושלים מהשפלה, ובדרכם עצרו בשער הגיא לטקס נטיעת עצים. טקס נטיעת עצים באתרים שונים בירושלים ובסביבתה היה מאז חלק ממסורת חגיגות יום ההולדת של הכנסת.

בטקס הפתיחה של ישיבת האספה המכוננת אמר נשיא מועצת המדינה הזמנית פרופ' חיים ויצמן:
"ברגש של יראת כבוד והדרת קודש אני קם לפתוח את האספה המכוננת של מדינת ישראל, את כנסת ישראל הראשונה בימינו, בעיר הנצחית ירושלים. ברגע הגדול הזה בתולדות עמנו ניתן שבח והודיה לאלוקי ישראל שבחסדו זכינו לראות בגאולה לאחר דורות של סבל וייסורים... אישי הכנסת! שאו ברכה לכינוסכם הראשון. זכרו כי עיני כל העם היהודי אליכם נשואות וכי הכיסופים והתפילות של דורות עברו מלוות את צעדיכם". לאחר דברי פתיחה אלה נבחר יוסף שפרינצק ליושב ראש-האספה המכוננת.

יומיים לאחר מושב הפתיחה החליטה האספה המכוננת כי בית-המחוקקים של מדינת ישראל ייקרא "כנסת". מקורו של השם "כנסת" בשמה של "כנסת הגדולה", המוסד העליון של ראשי ישראל וחכמיה, שהתכנס בירושלים לאחר שיבת היהודים מגלות בבל במאה החמישית לפני הספירה. מספר חברי הכנסת נקבע לפי מספר חברי "כנסת הגדולה", – 120 חכמים.

מסורות הכנסת ודרכי פעולתה הושפעו מאספת הנבחרים, המוסד הנבחר של היישוב היהודי בארץ-ישראל בתקופת המנדט, וממנה ירשה הכנסת גם את שיטת הבחירות הקיימת. כמו כן אימצה הכנסת כמה נהלים מהפרלמנט של בריטניה, "אם הפרלמנטים".

(מתוך אתר הכנסת)

עוד בשעות הבוקר המוקדמות נראו ילדי ירושלים עוברים בסך על דגליהם, לבושים פאר במדי צופים ונטיעות בידיהם. ילדי הגנים עטורי זרים ועציצים בידיהם חצו את הרחובות מתרוננים וצוהלים "טו בשבט הגיע, חג לאילנות". בשעה תשע החלו התהלכות המסודרות של תלמידי בתי הספר וארגוני הנוער - הנוטעים הצעירים ואתים ומעדרים בידם האחת, ושתילים בידם האחת. בשעה עשר נתקבלה תהלכת הנוטעים והשותלים של הדור הצעיר על ידי ראש הממשלה דוד בן גוריון...
("הארץ", חמישה עשר בשבט תש"ט 1949)

• נסו לדמיין את טקס יסוד הכנסת, ואת טקס הנטיעה.

• כתבו כתבה על האירוע, תארו את המתרחש, מה ראיתם, שמעתם והרגשתם.

שיעור 2 – תרגיל בדמוקרטיה

פירוש המילה דמוקרטיה הוא שלטון העם. עקרונות הדמוקרטיה הם שוויון בין האנשים ושלכל אחד יש זכות לבחור ולהיבחר, להביע את דעתו ולנסות לשכנע אחרים.

1. חלקו את הכתה לקבוצות ותנו לקבוצות מטלת בנייה זזה (יצירת פסל עץ גבוה ככל האפשר בעזרת ניירות עיתון ומסקינטייפ). הקבוצות יקבלו הנחיות שונות לאופן ניהול העבודה:

- מנו מפקד שמחליט על ניהול העבודה.
- על חברי הקבוצה לבחור מוביל שינהל את עבודתן.
- אל תתנו כל הנחייה לגבי חלוקת העבודה.

דין בתרגיל

1. איזו קבוצה ניצחה במשימה? מדוע? האם יש קשר בין התוצאה לאופן ניהול העבודה?
2. איך הרגשתם כמשתתפים בכל אחת מהקבוצות?
3. איך התנהלה העבודה בקבוצה שלא קיבלה כל הנחיות לחלוקת העבודה?
4. מה היתרונות והחסרונות של שיטה ריכוזית, וללא בחירה לעומת שיטה שמשפתת את כולם? (יעילות/ חוסר יעילות, זמן על ויכוחים, גיבוי למוביל, תחושת המשתתפים והמוטיבציה לשתף פעולה)
5. במה דומה ובמה שונה התרגיל מהמציאות? (כמה ההצלחה חשובה לך, מגבלת הזמן)

סיכום הדין

לשיתוף של כולם יש יתרונות וחסרונות, לפעמים זה לא יעיל, וגוזל זמן, מאידך כשאין לאנשים אפשרות להשפיע על גורלם הם עשויי להרגיש מתוסכלים. מלבד ההרגשה האישית יש חוסר צדק בכך שאנשים מסוימים יוכלו להשפיע ואחרים לא. דרך כזו עלולה להשאיר רעיונות טובים בחוץ.

